

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าผู้ครองนคร เชียงใหม่ กับกลุ่มชนชาวลัวะนั้น ทำให้สามารถย้อนกลับ ไปมองอดีตความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนชาวลัวะ ในฐานะที่ลัวะ เป็นชาติพันธุ์หนึ่งที่สำคัญ ในบริเวณดินแดนกลุ่มแม่น้ำปิง แม่น้ำกก และบริเวณที่ราบสูงใกล้เคียงกาย ได้ขบวนการอพยพเคลื่อนย้ายอันเป็นพัฒนาการทางการ เมือง เศรษฐกิจ และสังคมในระดับหนึ่ง

ในขณะที่เดียวกัน ไม่ว่าจะ เป็นหลักฐาน ในอดีตอันยาวนาน ซึ่งปรากฏในรูปของตำนาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อ ทางพุทธศาสนาเป็นสำคัญนั้น มักจะสะท้อนให้เห็นว่า ลัวะ เป็นพวกที่ต่ำต้อยดั่งเช่นที่เปรียบเป็นพวกยักษ์ กบฏา หรือแม่แต่ผี แต่สิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้คือ การสะท้อนให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนทั้งสองคือ ลัวะ กับไต โดยเฉพาะความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมที่มีส่วนต่อการตั้งอาณาจักรล้านนาในระยะเริ่มแรก ซึ่งมีวัฒนธรรม ลัวะมาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ ตำนานสุวรรณคำแดง หรือตำนานเสอาอินทิล ได้กล่าวถึง "การสร้าง บ้านแปงเมือง" ในบริเวณกลุ่มแม่น้ำปิง นับตั้งแต่เวียงเชษฐบุรี (เวียงเจ็ดลิน) บริเวณเชิงดอย สุเทพ ซึ่งมีฐานะเป็นศูนย์กลางของเวียงอื่น ๆ จนต่อมาชุมชนขยายใหญ่ขึ้น จึงมีพัฒนาการเวียง อื่น ๆ คือ เวียงสวนดอก จนมีการสร้างเวียงหนบุรี โดยตำนานกล่าวว่าสร้างโดยเศรษฐีลัวะ 9 ตระกูล และเมื่อตั้งเวียงหนบุรีจึงมีการตั้งเสอาอินทิล เพื่อให้เวียงมั่นคง นอกจากนี้ยังเป็นที่รวม ทางจิตใจของชาวเมือง โดยมีกุ่มกัณฑ์ 2 คนทำหน้าที่รักษาเมือง ชาวเมืองมีหน้าที่บูชาเสอาอินทิล และเช่นสังเวยกุมกัณฑ์ อีกทั้งยังเชื่อว่าหากประชานชาวบ้านชาวเมืองละเลยการบูชาเสอาอินทิล และเช่นสังเวยกุมกัณฑ์แล้ว บ้านเมืองจะเดือดร้อน พบกับความพินาศ ในเรื่องเสอาอินทิลนั้นทุก วันผู้ที่สืบเชื้อสายลัวะยังคงเชื่อว่าเป็นเสอาที่สร้างโดยพวกตน ข้อสังเกตประการหนึ่งจากการ ศึกษาสำรวจประเพณีของพวกลัวะ เกี่ยวกับการตั้งหมู่บ้านของพวกลัวะ จุดเด่นที่สะดุดตาเวลา ไปเยือนหมู่บ้านลัวะก็คือ เสาหลักของหมู่บ้านที่เรียกว่า เสาสะกั้ง ซึ่งแกะสลักบนยอดปลายเสา อย่างสวยงาม ทุกครั้งที่มีการเลี้ยงผีประจำหมู่บ้านดังได้กล่าวมาแล้วคือ ผีลาด ในการประกอบ พิธีกรรมของพวกลัวะจะมีการเช่นเสาสะกั้ง ซึ่งถือเสมือนเป็นเสาหลักของหมู่บ้านเป็นจุดรวม

แห่งความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน จึงคล้ายกับเสาอินทขิลที่ถือเป็นเสาหลักของเมืองเชียงใหม่ และยังคงยึดถือเป็นประเพณีกล่าวคือการทำบุญเสาอินทขิล ซึ่งกระทำอยู่จนถึงทุกวันนี้เช่นกัน

ตามตำนานดังกล่าว นอกจากแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างลัวะ และไตในการตั้งบ้านเมืองแล้ว ยังแสดงว่าลัวะไม่ใช่ชาวป่า ชาวตอยที่ต่อความเจริญดังเช่นที่ปรากฏในตำนานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะจากหลักฐานที่กล่าวถึงลัวะ เศรษฐี 9 ตระกูล เป็นผู้สร้างเมืองหนบุรี ซึ่งมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่นทั้งลัวะและไต¹

นอกจากนี้จากการขุดค้นพบทางโบราณคดีที่พบหลุมฝังศพในเขตอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นหลุมฝังศพของพวกลัวะ แสดงให้เห็นว่า ลัวะมีชุมชนเมืองของตนเอง และยังคงแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของพวกลัวะด้วย จากการพบทรัพย์สินสมบัติและของมีค่าในหลุมฝังศพ ซึ่งน่าจะพิจารณาถึงฐานะของผู้ตายได้

ในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าลัวะจะมีการผสมกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยมากแล้วแต่ก็ยังสามารถพบเห็นชาวลัวะที่อยู่อาศัยตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดของภาคเหนือ ซึ่งยังมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากชาวเมืองอยู่ถึง 43 หมู่บ้าน โดยมีมากที่สุด ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ถึง 23 หมู่บ้าน²

ผู้วิจัยขอสรุปเป็นประเด็นเสนอไว้ดังนี้

1. การที่ประเพณีลัวะได้รับการยอมรับ แสดงถึงความสำคัญของกลุ่มชนลัวะต่อการก่อตั้งอาณาจักรล้านนาในแง่ที่ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของกลุ่มชนเดิม โดยการคงไว้ซึ่งจารีตประเพณีแต่เดิมที่เคยปฏิบัติมาก่อน
2. การที่พวกลัวะมีเป็นจำนวนมาก และเป็นผู้อยู่อาศัยในท้องถิ่นมาก่อน รวมทั้งการมีส่วนเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองแก่ชนชั้นผู้ปกครองในการก่อตั้งอาณาจักร มีผลให้พวกลัวะได้

¹ สงวน โชตสุวรรณ์. "ตำนานสุวรรณคำแดง" ประชุมตำนานล้านนาไทย เล่ม 1, หน้า 130.

² ชาญชัย จีวรธรณกิจ. "การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยของชาวลัวะในภาคเหนือของประเทศไทย" วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529, หน้า 4-7.

รับอำนาจการปกครองตนเองในชุมชน หรือท้องถิ่นที่อยู่อาศัยในลักษณะของสิทธิบัตร (อาญาบัตร) หรือที่พวกกะเรียกว่า "หลาบถา" (หลาบเงิน) โดยเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่มอบให้แก่พวกกะ ในลักษณะการให้สิทธิในการปกครองตนเอง ตลอดจนข้อยกเว้นไม่ต้องเกณฑ์แรงงาน ซึ่งมีหัวหน้าปกครองกันเองในกลุ่มของเขา คือ "สะมาง"

3. นอกจากนั้นกะยังมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจอย่างสำคัญ โดยเฉพาะเป็นที่มาของผลิตผลทางการเกษตรดังกล่าวที่ว่า "กะเยยะไร่ ไตเยยะนา" ตลอดจนเป็นแหล่งส่งต่อผลิตผลจากป่า เช่น พวกเขาสัตว์ น้ำผึ้ง รวมทั้งแร่ธาตุต่าง ๆ ที่มีในท้องถิ่น เช่น แร่เหล็ก จากบ้านแม่หลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โดยในระยะที่อาณาจักรล้านนามีการค้ากับอาณาจักรอื่น เช่น พม่า ถ้าพิจารณาในแง่หนึ่งแล้วจะเห็นว่า กะ เป็นชนกลุ่มใหม่ที่ตั้งหลักแหล่งอยู่บนเส้นทางติดต่อระหว่างกลุ่มแม่ฮ่องสอนกับกลุ่มแม่น้ำสาละวิน ส่วนการติดต่อการค้าภายในอาณาจักรมีผลให้กะ เป็นผู้นำของป่าเข้ามาแลกเปลี่ยนสินค้าในตัวเมือง กะ จึงเป็นกลไกอันสำคัญในการเพิ่มบูรณาการรายได้ให้แก่อาณาจักรล้านนาในฐานะที่กะ เป็นไพร่เมือง ที่ต้องส่งส่วยข้าวของป่า และแร่ธาตุต่าง ๆ ให้แก่เจ้าผู้ครองนครในฐานะศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐ

4. การผสมผสานทางวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ระหว่างกะและไตนั้น นับว่าเป็นผลส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ล้านนา ตั้งแต่สมัยราชวงศ์มังรายเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันอันส่งผลกระทบต่อความคิดเกี่ยวกับชนชาติไทยที่ยังไม่มีข้อสรุปหรือข้อยุติที่แน่นอน ดังเช่นมีผู้สันนิษฐานว่าคนไทยอพยพมาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เป็นครั้งคราวและตั้งถิ่นฐานในล้านนาเมื่อประมาณ พ.ศ. 1600 แล้วตั้งเป็นหมู่บ้านกระจัดกระจายอยู่ทางตอนเหนือ โดยอยู่ร่วมกับชาวมอญ และกะอย่างสงบ¹

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าในกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกะและไตดังกล่าวทำให้เกิดการผสมกลมกลืนเข้าเป็นสังคมเดียวกัน โดยต่างฝ่ายต่างยอมรับฐานะซึ่งกันและ

¹ ยันต์ เพนธ์. ประวัติความเป็นมาของล้านนาไทย. เชียงใหม่ : ทิพย์เนตรการพิมพ์, 2526, หน้า 15.

กัน ไม่ว่าจะได้ในฐานะเป็นผู้ปกครองกับลัวะ ซึ่งเป็นไพร่บ้านไพร่เมือง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้อาจแยกกล่าวได้ว่า ลัวะที่มีหมู่บ้านกระจุกกระจายอยู่ในบริเวณพื้นราบเช่น หมู่บ้านหัวริน อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และหมู่บ้านกวน หมู่บ้านขุนคงในเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ จะมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับไทยด้วยดี และพวกนี้มักอยู่ในฐานะเดียวกับไทย ในขณะที่พวกลัวะอีกกลุ่มคือ ลัวะบนดอยหรือที่ราบสูง เช่น ลัวะในเขตอำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด ของจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนพวกลัวะในเขตอำเภอแม่สะเรียงของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลัวะกลุ่มหลังนี้ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนไว้ได้อย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นสาเหตุเพราะความห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจทางการเมือง และการคมนาคมที่ไม่สะดวก ซึ่งยังปรากฏให้เห็นอยู่จนทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในหัวข้อเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนลัวะกับเจ้าผู้ครองนคร เชียงใหม่"

นี้ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงบทบาทของกลุ่มชนลัวะ ในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม นอกเหนือจากบทบาทของพวกลัวะในฐานะกลุ่มชนที่อยู่มาก่อนชาวไทยพื้นเมืองของอาณาจักรล้านนา

ในการศึกษาที่ผู้ศึกษามีข้อจำกัดในด้านข้อมูลที่เป็นเอกสาร ด้วยเหตุนี้จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ และคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชนชาวลัวะที่อยู่อาศัยตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอฮอด อำเภอหางดง และอำเภอแม่สะเรียง เป็นต้น

ผู้ศึกษาจึงหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาเพื่อเห็นบทบาทของกลุ่มชนลัวะที่ชัดเจน และลึกซึ้งกว่านี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนของอาณาจักรล้านนาในเวลาต่อไป.